بەکر علی وەک یەکەمین شاعیری تیرۆرکراو ...!... شوانێ حەسەن بەکر

بەکر علی شاعیر لە ١٩/٦/١٩٦٨ لە گەڕەکی کانیسکانی شاری سلیمانی لە دایکبووە، دەرفەتی خوێندنی تا پۆلی دووی ناوەندیی دەبێت، دواتر بەهۆی نەداری ناتوانێ درێژە بە خوێندن بدات، بۆیە ئەو بەردەوام دەبێت لەسەر خوێندنەوە و خۆپەروەردەکردن. بەکر عەلی لەناو خێزانێکیدا بە گوێ سوورکەی حامیە ناسراو بوو، لەبەر ئەوەی زۆر خۆشەویست بوو لەناو چینی هەژار و هەنجەران بەتایبەتیش لەناو خێزکی حامیە کە هەموویان هەژار بوون؛ ئەو وەک داکیکارێکی سەخت بە مافەکانی خێزکی حامیە دەجەنگا، لەگەڵ ئەمەشدا نووسینی شیعری دەداری و ناسک بووە هەی ئەوەی پێیبڵێن: "گوێ سورکەی حامیە".

لە ساڵی ١٩٩٤ دەبێت بە نوێنەری خێزکی حامیە بە نامۆزایەتی و وەستانەوە دژی بەیاری ڕوخاندنی خانوکانی ئەو ناوچەیە و کردنی بە پاک، جێگای ئاماژەیە گشت خێزکی حامیە هەژار و نەدار بوون، بەکر عەلیش وەک مرۆڤدۆست و کەسێک کە بەوای بە هزری چەپخوازیی هەبووە بەرگری لەم خێزکە کردووە.

لە یەکی ئایاری جێژنی کرێکاراندا، لە یاریگای سلێمانی بەناوی خێزکی حامیە وتارێک پێشکەش دەکات ڕووی دەمی دەکاتە دەسەڵاتدارانی سلێمانی و دەڵێت: "ئەوە کە بیر لە گەینی ئەو ژیانە (قوینە)مان ناکەنەوە بە ژیانێکی وەک هی خۆتان (گوێین) بە هەندەشمان پێ ڕەوا نابینن؟" (فەریدون عارف: ٢٠١٥: ل٢٢) بەم شێوەیە وتارێکی پێ لە حەماسەت پێشکەش دەکات، هەر ئەمەش وادەکات دەسەڵاتدارانی شارەکە هەراسان بکات و لەمە بەدواوە دەکەونە دوای و دەستگیری دەکەن، دواتر ئازاد دەکرێت.
جێگای ئاماژەیە لە لایەن ژمارەیی بەعسیش لە ساڵی ١٩٨٧ دەستگیر دەکرێت، بەتەمەتی هەنانی پێشمەرگە بەناو شار دوای چوار مانگ ئێشکەنجە و ئازار ئازادی دەکەن. لە ساڵی ١٩٨٩ دوو جار لەلایەن ژمارەوە دەستگیر دەکرێت و دوای ماوەک ئازاد دەکرێت.

دوای قوە بوونەوەی کۆشەی خانووە بەتاپۆکانی حامیە "لە ١٧/٨/١٩٩٤ لەلاین ئاسایشی سلێمانییەوە لە نیوەیەکدا و لە ماڵە قوینەکەی

خیدا لە حامیە، دەستگیر دەکرەت و ماوەی شەش ڕۆژ لە ئاسایشی سلەمانی بەند دەکرەت. وەک خەی دواتر بە هاوە و کەس نزیکەکانی گەاوەتەوە، کەسەک لە دەرەوەی ئاسایشەوە دەت و بەشەوەیەکی وەحشەتناک ئەشکەنجەی دەدەت." (فەریدون عارف؛ ٢٠١٥؛ ل٢٦)
وا بەیار بوو لە ١/٩ دا خانوەکان بەسەر خەکی حامیە بەوخەنن، لەو ڕۆژەدا خەکەکە بەیاریدا خەپیشاندانەکی هەمنانە بکات لە بەردەمی قایمقامی شارەکە، بەکر علی یەکەک بوو لە سەرکیترین نوەنەرەکانی خەکی ناازی، دوای گرد بوونەوە، پاسەوانەکان بەزبری هەز کەوتنە باوە پەکردنی خەپیشاندەران، دوای دەستنیشانکردنی بەکر علی چەکدارەکان لە پشتەوە گولەیەکی لەدەدەن، دواتر چەکدارەک دەگاتە سەر سەری گوللەیەک دانە بەناو دەمیەوە و شەهید دەبەت.

بەکر عەلی ١٤ ڕۆژ بەر لە شەهیدکردنی لەلایەن ئاسایشی سلەمانییەوە دەستگیر کرا بوو. دوای ٦ ڕۆژ لە ئازار و ئەشکەنجەدان ئازاد دەکرەت، ٨ ڕۆژ بەسەر ئازاد کردنی تەناپەڕە زەر بە نامەردانە شەهیدی دەکەن. شەهید کردنیشی پیلان بە داڕژراو بوو و پەشتریش هەڕەشەی کوشتنی لەکراوە. ئەو لە یەکەک لە یاداشتەکانیدا دەنووسەت "بەلای منەوە کەوتنی مرەڤەک، بەقەد بەربوونەوەی ئەستەرەیەک سەرنجەاکیشە، تەنانەت هەرئەم هەستەش بوو وای لەکردم بەو پەی پەستی و بە ئارامییەوە بەم: با شەقامەکان بەگوە سوور کەین، نەک بە خوەن." (فەریدون عارف؛ ٢٠١٥؛ ل١٣٠-١٣١)
شاعیر جەند شیعر و دەقی شانەی نووسیەوە، یەکەم نامیلکە شیعری بەناوی ئەو شەوانەی لە پرچەکانت ڕەشترن بوو کە لە ١٦ دەقی شیعری پەکهاتوە، دوای شەهید کردنیشی چەند دانە شیعرەکیتری بەاوکرایەوە. یەکەمین دەقی شانەی بەناوی تریشقەکان بوو، و لە هەڕەبجە پەش دوومانگ لە شەهیدکردنی نووسی و پەشکەشکرا.

بەکر عەلی شاعیەکی ئارام و لەسەر خە بووە، بەڕام یاخی بووە و سازشی لەسەر ڕاستی و دوونیا بینی خەی نەکردووە. خاوەنی پرەنسیپی خەی بووە بە ژیان، ئەمەش لە چاڕاکی و هەوەستەکانی ڕەنگیداوەتەوە. هەروەکو لە یادی دووەم ساوەگەری ڕاپەینەکەی بەهاری ١٩٩١دا، یەکەتی نووسەرانی کوردی کەڕەکی شیعری ڕەکدەخەن بە شاعیران، بەکر عەلیش وەک شاعیرەك بەژدار دەبەت. هەموو بەژدار بووان شیعری نشتیمانیی و نەتەویی دەخوەنەوە، بەڕام بەکر عەلی جیاواز دەردەکەوەت و شیعرەکی سەزداری دەخوەنەتەوە. هەرچەند دەبەتە مایەی خەشحاەی میوانداران، بەڕام بەشەک لە ئامادە بووان ڕەخنەی لەدەگرن.

لە ئاکامی ئەمشدا بەکر عەلی لە دەفتەری یاداشتەکانیدا لەو شەودا دەنووسەت: ”من هەمیشە لە سەنگەردام، چاوەڕێش نیم هیچ کام لە پارتەکان سەبەر بگەیەننە ئەو هەڵقرچانە بەدەنگە و نهەنییەی ناوەوەم، یان بە واتایەکی تر من لەو میهرەجانەدا ویستم ئەوە بسەلمەنم، کە هەرگیز خەم بە کەڵەبابی بەر مایکرەفەن نەزانیوە و ناشزانم. من هەندە ئەرکی نشتیمانی هەن، نایاندەم بە قەڵەمەکەم و سوالی چەپاڵەش ناکەم و بەنیازیش نیم خەم تەرشیح بکەم، بە دەزگایەکی باڵا، تا شیعر و نەڵەنە پاسپەرتی ئەو خەونەم بن. بە نانەڵەنم؟!.” (فەریدون عارف: ٢٠١٥: ل٢١)

ئەم یاخی بوون و هەستکردن بە بەرپرسیارییەتی شاعیر لە یەکەک لە شیعرەکانی بەناوی ”زایەڵەی شەو” ڕەنگی داوەتەوە و دەڵەت:

”بە چیتان ئەوە بمکەن، بەس..
رازی نابم گوەان بکرەن بە پەڵاوی هیچ گەورەیەک
وەکو گەڵای دار پرتەقاڵەکی باشوور
هەوەرینم بەس بەتەنها بریتی بیت لە لەنجەیەک
زەر شەو بە دزی شەوەوە.. داوەتی مانگەشەو ئەکەم
ئەو کاتەی کە (شا)ش نووستوە..
من تازە خەریکە، شارو
شیعرە نوە کەم.. لە خەو ئەکەم” (بەکر عەلی: ٢٠١٥؛ ل٨٥)

بەکر عەلی، ٢٥ دەقی شیعری هەیە، کە بەگشتی باگراوەندەکی دەدارییان هەیە. بەڵام لە ناوەڵەکی شیعرەکانی دەتوانین چەندان مانای لەهەڵەنجین و لە چەند ڕەهەندەکەوە لەی بەوانین. بەکر شیعری وەک قەڵغانەک بەکاری هەناوە بە وەستانەوە لە دژی نادادیی و نا یەکاسانیی ژیان، هەروەها لە ڕەگەی شیعرەوە ژیانی خەی بەیانکردووە و مانای بەبووندا‌وە. هەر ڕەگەی شیعریش بوو کە وایکرد بەنەمری بمەنەتەوە.